

Christoph Schulte im Walde

Klasszikus zene az óvodában

A kölni Gürzenich zenekar új képzési ajánlata

Napjainkban már majdnem minden zenekar kínál a gyermekek és fiatalok számára a klasszikus zene megszerzésére irányuló programokat. A kölni Gürzenich zenekar pedig azzal az újdonsággal állt elő, hogy napközi otthonos nevelőknek kínál képzési szemináriumokat hozzá tartozó tananyaggal és dupla CD-vel.

Minden a zenekar *Nagy zenék kicsi füleknek* című dupla CD-jével kezdődött, amelyet a kölni napközi otthonos intézménynek küldtek meg azzal a kéréssel, hogy használják rendszeresen a gyermekek zenei neveléséhez. A CD-ken nem „gyermekeknek szóló” zene, hanem rendkívül igényes zenei válogatás hallható, köztük Mahler 5. szimfóniájának Scherzo tétele, Mozart Esz-dúr kürtversenye, részlet Rameau *Les Indes galantes*-jából és egy tétel Beethoven 2. szimfóniájából. A lemezeken a kortárs zenét John Adams és Thomas Adès képviseli. Rendkívül bátor és a célcsoport tekintetében nem hétköznapi kombináció. „A zeneanyagot az összeállítás megelőzően „teszteltük” az óvodásokkal, azaz meghallgattuk velük közösen a zenéket. Minden új és izgalmas volt számunkra, ezért fenntartások nélkül fogadtak minden darabot” – meséli Catharina Starken, az „ohrenauf” (magyar fordítása: „hegyezd a füled!”) program vezetője. A gyerekek élvezték a zenehallgatást, és közben kedvet kaptak a mozgáshoz, tánchoz is. Miután a felnőttektől eltérően a gyerekeknél még nem zárult le a zenei szocializáció, és nyitottak minden hangzásra, a klasszikus zeneirodalmat használtuk fel a CD-k összeállításához.”

Aki nem hiszi, hogy Mahler, Mozart és társaik zenéje megfelelő a négy-hatéves gyermekek számára, nyugodtan körülnézhet a kölni óvodákban, és látni fogja, hogy az elképzelés működik. Nem utolsó sorban azért is, mert a kölni Gürzenich zenekar az ingyenes CD-k elküldésével párhuzamosan elindította a nevelők továbbképzését lehetővé tevő „ohrenauf” programot. „Azon gondolkodtunk, mit adhatunk a nevelők kezébe, hogy még hatásosabban tudják használni a CD-keket” – folytatja Catharina Starken. Hiszen nagyon kevés nevelő találkozhatott szakmai

képzése során a klasszikus zenével, még kevésbé a klasszikus zene közvetítésének gondolatával. Ahhoz azonban, hogy a komolyzene eljusson az óvodások mindennapjaiba, megfelelő oktatási módszerekre is szükség van. A 2013 novemberében indult és meglepően nagy érdeklődésnek örvendő képzési lehetőség pont ezt célozza meg. A program meghirdetését követően szinte azonnal megtelek a kurzusok, ezért újabb időpontot kellett kitűzni a továbbra is nagyszámú érdeklődők számára.

A továbbképzési koncepciót Juliane Heil és Nico Zipp dolgozta ki. Mindketten képzett zenepedagógusok, a kölni Gürzenich zenekar 12 fős „ohrenauf”-csapatának tagjai, és sokéves zenepedagógusi tapasztalattal rendelkeznek. Nico Zipp emellett magán zeneiskolát vezet Köln nyugati részében, amely több óvodával is sikeresen működik együtt a gyermekek korai zenei nevelése terén. A kölni Karl Rahner Akadémia termeiben kétszer négy órás tanfolyam (két egymást követő szombaton) keretében célirányos ötleteket, trükköket osztanak meg a nevelőkkel, hogy hogyan lehet az iskola előtt álló gyermekeket felkészíteni a komolyzene hallgatására és befogadására. Két megközelítési lehetőség van: az egyik során egy kiválasztott fő témához (például az ősz vagy a szünidő) mutatunk be zenéket a gyermekeknek, a másik esetben pedig a zene a kiindulópont, amelynek hallgatása inspirációt jelenthet képek vagy hangulatok megfogalmazásához.

A továbbképzés résztvevői a gyakorlatban is kipróbálják a tanultakat. Ugyanúgy, ahogy később a gyerekek, ők is meghallgatják Debussy *Egy faun délutánját*, és szabadon engedhetik fantáziájukat. Van, aki tavaszi rétre gondol pillangókkal, van, aki csiripelő madarakra és virághagymákra, amelyek lassan kinőnek a földből és hajtani kezdenek. És miután a gyermekek féltelen vágyat éreznek a mozgás iránt, a nevelők az oda illő mozgási formákat is kipróbálják. A cél, „megkoreografálni” Debussy zenéjét, így az egyes szekvenciák keltette hatást a hozzá illő, kifejező és jól memorizálható mozdulatokkal és gesztusokkal összekötni, miközben a testnek is fontos szerep jut. A kiegészítő kellékek egészen egyszerűek: kendők, ujjcintányér, harangjáték, kereplő és egy papírból készített pillangó.

A gyermekek ritmusérzékének fejlesztésére kifejezetten alkalmas John Adams *Összhangzattana III.* részének hallgatása, amely közben a gyermekek megpróbálják az egyes zenei részletek ritmusát visszaadni, majd felismerik a visszatérő központi ritmust a darab egy másik részében. A résztvevők megtanulják, hogy a nyelv segítségével is közvetlen kapcsolatot lehet teremteni a klasszikus zenével, ennek jó példája a Mozart-kürtverseny első üteme: a főtémához egy egyszerű és rövid szöveget kapcsolnak, amelyet az óvónők akkor énekelnek, amikor a téma a zenedarab során felhangzik. A szöveg maga lehet egy történet kiindulópontja is, amelyet a gyermekek közösen költenek tovább, és amely ismét lehetőséget nyújt arra, hogy a történetet mozgással kísérjék. Mindemellett pedig megtudják, mi is az a kürt, hogy néz ki, milyen a hangja. Ugyanez megvalósítható bármely más hangszerral is.

Az említett példák csak töredékei annak a számos módszernek, amelyeket az óvodai mindennapok előkészítésére közérthetően megfogalmazott útmutató tartalmaz. „Különösen fontos volt számunkra, hogy néhányat a nevelőkkel közösen is kipróbáljunk” – magyarázza Juliane Heil és Nico Zipp. Nem is tartott sokáig, amíg a résztvevők legyőzték kezdeti visszafogottságukat, és lazán és könnyedén részt vettek a játékban, amely során újra gyermekek lehettek.

A program visszhangja rendkívül pozitív. A résztvevők előzetes ismeretei nagyon eltérők, mégis mindannyian úgy vélik, sosem gondolták volna, hogy a komoly zenével így is lehet dolgozni. Pedig lehet! És a folyamat elindult, az alapok már megvannak a jövőbeli saját ötletek megvalósításához...

A képzés ingyenes, az „ohrenauf!” rendes költségvetéséből kerül finanszírozásra. A foglalkozásokon összesen 40 nevelő vehet részt 2 csoportban. Az érdeklődés nagyobb, mint amire a kezdeményezők számítottak, így lehetséges, hogy a projekt az „ohrenauf!”-program állandó részévé válik majd. Még jobb lenne természetesen, ha más zenekarok és vezetőik is kedvet kapnának ahhoz, hogy ily módon vigyék közel minél korábban a kicsikhez a klasszikus zenét. Az ő füleik nyitottak!

(*Das Orchester* 14/6)
– Köszönjük a közlés jogát)